

Bruno VERMEEREN
coördinator VVBAD

In het vorige nummer van Bibliotheek- & archiefgids blikte Marc Storms, tot voor kort directeur van de VVBAD, terug op zijn loopbaan in de BAD-sector en in de vereniging. 'Wat nu?', is de vraag die na dit afscheid onwillekeurig opwelt. Bruno Vermeeren, de nieuwe coördinator van de VVBAD, werpt een blik in de agenda van het VVBAD-secretariaat en kijkt vooruit.

De VVBAD: een beroepsvereniging in een veranderend landschap

Een secretariaat in beweging

Marc Storms heeft een gezonde vereniging overgedragen. De VVBAD kent een stabiel ledenaantal, is financieel gezond en in grote mate onafhankelijk van de subsidiërende overheid. Hooguit een derde van de inkomsten komt van subsidies, de overige genereert de vereniging zelf door bijdragen van de leden en door de eigen activiteiten en publicaties. Toch zorgt zijn vertrek voor grote veranderingen op het VVBAD-secretariaat. Toen Marc de vereniging verliet, waren er, uitgedrukt in voltijds equivalenten (VTE), 4,3 werknemers. Marc werkte voltijds en dus moest bij zijn vertrek ongeveer een kwart van het vaste personeel vervangen worden. Bovendien verloor het secretariaat – en bij uitbreiding de vereniging – ook 23 jaar kennis en ervaring. Uren kunnen gemakkelijk vervangen worden, expertise veel moeilijker. Gelukkig stelde de Raad van Bestuur op korte termijn opnieuw een stabiele ploeg samen. Het team kent nu een gezonde mix van jarenlange ervaring en jong enthousiasme. Marc Engels en Marijke Hoflack zijn al meer dan tien jaar in dienst van de vereniging. Margot Collet en Francis Vlieghe hebben, als nieuwe medewerkers, onder meer met organisatie van *Informatie 2007*, laten zien dat ze kunnen organiseren. En Bilan Sonakalan, onze nieuwe

administratieve medewerker, heeft als stagiair en als jobstudent bewezen wat hij waard is. Een ideale uitgangspositie dus om snel weer deskundigheid op te bouwen. Bovendien kan het secretariaat een beroep doen op de kennis en de ervaring van de tweehonderd informatieprofessionals die actief zijn binnen de VBAD. Bij de voorbereiding van *Informatie 2007*, de tiende editie van dit evenement, viel het op dat heel wat mensen die in 1987 de eerste editie bijwoonden, nog altijd meewerken binnen de vereniging. Zij zullen de komende maanden ongetwijfeld nog wel gecontacteerd worden, als het secretariaat nood heeft aan achtergrondinformatie of aan de historie van een dossier.

Verdere professionalisering van secretariaat en vereniging blijft vanzelfsprekend een belangrijk aandachtspunt. Dat is niet nieuw, denk maar aan de evolutie die de website in de afgelopen jaren doormaakte, maar ook aan de toenemende zorg voor het eigen verenigingsarchief. In 2008 stelt de vereniging een communicatieplan op. Hiervoor wordt een beroep gedaan op het adviesbureau *Memori*. Het wordt een arbeidsintensief traject waarbij de huidige communicatiekanalen van de VBAD geëvalueerd zullen worden, onder meer door een gebruikersonderzoek. Communicatie is een belangrijk onderdeel van het 'secretariaatswerk'. Een betere afstemming van de verschillende kanalen komt de werking én de uitstraling van de vereniging ongetwijfeld ten goede. Het communicatieplan moet ons helpen de juiste informatie op het juiste moment via de juiste kanalen te

verspreiden. Daarenboven rekenen we erop dat het plan de aanzet geeft voor de ontwikkeling van een eigen huisstijl die de missie van de vereniging weerspiegelt. *Bibliotheek- & archiefgids, Info, Bibscoop, de VBAD-website, Vlabidoc, Archiefkunde*: het moet in één opslag duidelijk worden dat het producten zijn van één vereniging. De resultaten van dit werk achter de schermen moeten vanaf 2009 zichtbaar zijn.

Een huis met vele kamers

De werking van de VBAD wordt in de eerste plaats aangestuurd door de verschillende besturen: De Raad van Bestuur, de secties en de commissies, de werkgroepen die zij oprichten. Zij bepalen welke activiteiten de vereniging organiseert en welke publicaties er verschijnen. Zij geven de input voor de standpunten die de vereniging inneemt. Het ondersteunen van al die initiatieven is de belangrijkste opdracht van het VBAD-secretariaat. Voor het personeel van de vereniging is een evenwichtige begeleiding van alle geledingen – in totaal een twintigtal – een uitdaging. De middelen zijn beperkt, de vraag is groot. Gelukkig is een mathematische verdeling, bijvoorbeeld evenveel uren ondersteuning voor elk bestuur, niet echt aan de orde. Maar het secretariaat moet toch geregeld de afweging maken waar de prioriteiten liggen, uiteraard in samenspraak met de Raad van Bestuur.

“ In alle geledingen samen zijn ongeveer 200 informatieprofessionals actief. ”

Studiedag Competentiemanagement op 20 maart 2007.
Foto: Margot Collet.

Stadsarchief Brugge tijdens de Erfgoeddag 2006.
Foto: Bruno Vermeeren.

“ In het nieuwe Erfgoeddecreet dat op dit moment binnen de Vlaamse regering besproken wordt, zijn archieven, musea en erfgoedbibliotheken gedefinieerd als ‘erfgoedinstelling’.

Voortdurend streven naar een optimale inzet van mensen en middelen moet helpen om deze opdracht zo goed mogelijk uit te voeren.

De besturen van de VVBAD hebben elk hun eigen aanpak, hun eigen dynamiek, hun eigen ‘cultuur’. Dat is een ongehoofde rijkdom. Zeker als die verschillende culturen elkaar ontmoeten en tot uitwisseling komen. De laatste jaren zien we dat er steeds meer inspanning geleverd wordt om de intersectorale aspecten in de werking naar voren te brengen. De Raad van Bestuur stimuleerde deze tendens onder meer door van de Algemene Ledenvergadering in het voorjaar méér te maken dan een louter formele bijeenkomst. Uitwisseling tussen verschillende besturen wordt er bewust gestimuleerd, ook informeel. De introductie van *Focus op...* in 2004 is een andere belangrijke ontwikkeling op dit vlak. Op dit najaarsevenement plaatst de vereniging bewust thema’s in de kijker die alle sectoren aanbelangen. De tendens is niet meer te stoppen. Op de laatste editie van *Informatie*, in september vorig jaar, werden lezingen gegroepeerd in kleinere, thematische blokken die vaak moeilijk aan één sector toe te wijzen waren. Competentiemanagement is een nieuw aandachtspunt geworden. De werkgroep die hiervoor opgericht is, houdt zich ook bezig met het uitwerken van nieuwe beroepscompetentieprofielen. Dit gebeurt in samenwerking met het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB), het Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk (VOWB), de Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD) en de SERV. Met dit traject neemt de VVBAD haar verantwoordelijkheid in

de hervorming van de bibliotheekopleidingen. Zij vragen immers een overzicht van competenties die de sector nodig heeft.

Deze tendens stelt de VVBAD voor een nieuwe uitdaging. De oude structuur in secties en werkgroepen botst hier op haar grenzen. Wie moet er allemaal betrokken worden bij, om maar iets te noemen, een overleg over een beroepsstructuur voor de erfgoedsector? Voor welke (deel)sectoren is het decreet op het lokaal cultuurbeleid van belang? Wie moet er geconsulteerd worden bij een herziening van het Erfgoeddecreet? Meestal komen de vragen op het secretariaat terecht waar dan beslist moet worden welke voorzitters te contacteren. Als er overleg met externe organisaties nodig is, komt het erop aan een delegatie samen te stellen die niet te groot is, maar toch voldoende representatief. Uiteraard zijn terugkoppeling en communicatie hier essentieel.

Ondersteuning van de verschillende geledingen is dan wel de belangrijkste rol van het secretariaat, maar niet de enige. Juist doordat het kleine team in contact komt met alle afdelingen, is het bij uitstek geplaatst om intersectorale trends en uitdagingen te detecteren. Als vast adres van de vereniging is het team bovendien vaak het eerste aanspreekpunt voor overheid, pers en externe organisaties.

Dat alles maakt de VVBAD tot een expertisecentrum waar veel kennis over de Vlaamse bibliotheek-, archief- en documentatiesector verzameld is. Dat aspect wordt door de

buitenwereld ook erkend. Niet in de laatste plaats door de Vlaamse overheid. De voorbije jaren kreeg de vereniging verschillende onderzoeksprojecten toegewezen. Zowel het samenstellen van de *Proeflijst topstukken archivalisch en documentair erfgoed* als het opstellen van een *Proeve van Vlaams archiefdecreet* leidden tot mooie resultaten dankzij het netwerk dat de VVBAD in wezen is.

Een integraal en geïntegreerd cultuurbeleid

De evolutie naar een meer intersectorale werking die in de VVBAD merkbaar is, past binnen een bredere maatschappelijke trend, een tendens die door de overheid bewust gevoed wordt. Minister van Cultuur Bert Anciaux werkt al een aantal jaren aan een geïntegreerd en integraal beleid. Het decreet op het lokaal cultuurbeleid dat recent nog bijgestuurd werd, is daar het beste voorbeeld van. Maar het streven van de minister is ook duidelijk merkbaar in zijn erfgoedbeleid dat de laatste jaren een sterke ontwikkeling kende. In het nieuwe Erfgoeddecreet dat op dit moment binnen de Vlaamse regering besproken wordt, zijn archieven, musea en erfgoedbibliotheken gedefinieerd als 'erfgoedinstelling'. Zo krijgt de nieuwe erfgoedsector vorm.

Dezelfde ontwikkeling is ook merkbaar bij de evolutie die de steunpunten nu doormaken. Culturele Biografie Vlaanderen en het Vlaams Centrum voor Volkscultuur fuseerden al tot Faro: Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. Ze huizen sinds kort in hetzelfde gebouw als VCOB en Cultuur lokaal, die op hun beurt in een fusietraject zitten. De vraag wordt hier en daar al gesteld hoe lang het zal duren voor dit nieuwe steunpunt voor lokaal cultuurbeleid gevraagd zal worden om samen te smelten met Faro tot een 'supersteunpunt'. Zelfs zonder vooruit te lopen op de feiten, rijst nu al de vraag hoeveel aandacht de nieuwe gefuseerde steunpunten zullen hebben voor sectorale ondersteuning. Faro wil wel opnieuw deskundigheid met betrekking tot de archiefsector in huis halen, zo luidt het, maar het is weinig waarschijnlijk dat er weer een archiefconsulent komt. De ontwikkelingen rond het VCOB zijn minder duidelijk. We zijn benieuwd welke richting dit nieuwe steunpunt uitgaat, zeker nu de ontwikkeling van de digitale bibliotheek losgemaakt wordt van het steunpunt.

Dat dit alles een impact zal hebben op de VVBAD als beroepsvereniging, is overduidelijk. Marc Storms zei in het vorige nummer van dit tijdschrift al dat de VVBAD haar positie voortdurend in vraag moet stellen. In het licht van de huidige ontwikkelingen is dat evident. Het VCOB was een steunpunt voor openbare bibliotheken. Zijn opvolger wordt een steunpunt voor lokaal cultuurbeleid. Lokale archieven, voor zover zij een culturele rol opnemen, zullen voor dit nieuwe steunpunt net zo goed een gesprekspartner zijn als openbare bibliotheken, of cultuur- en gemeenschapscentra, of cultuurbeleidscoördinatoren. Hetzelfde geldt voor Faro, dat – om maar even de frasering van Culturele

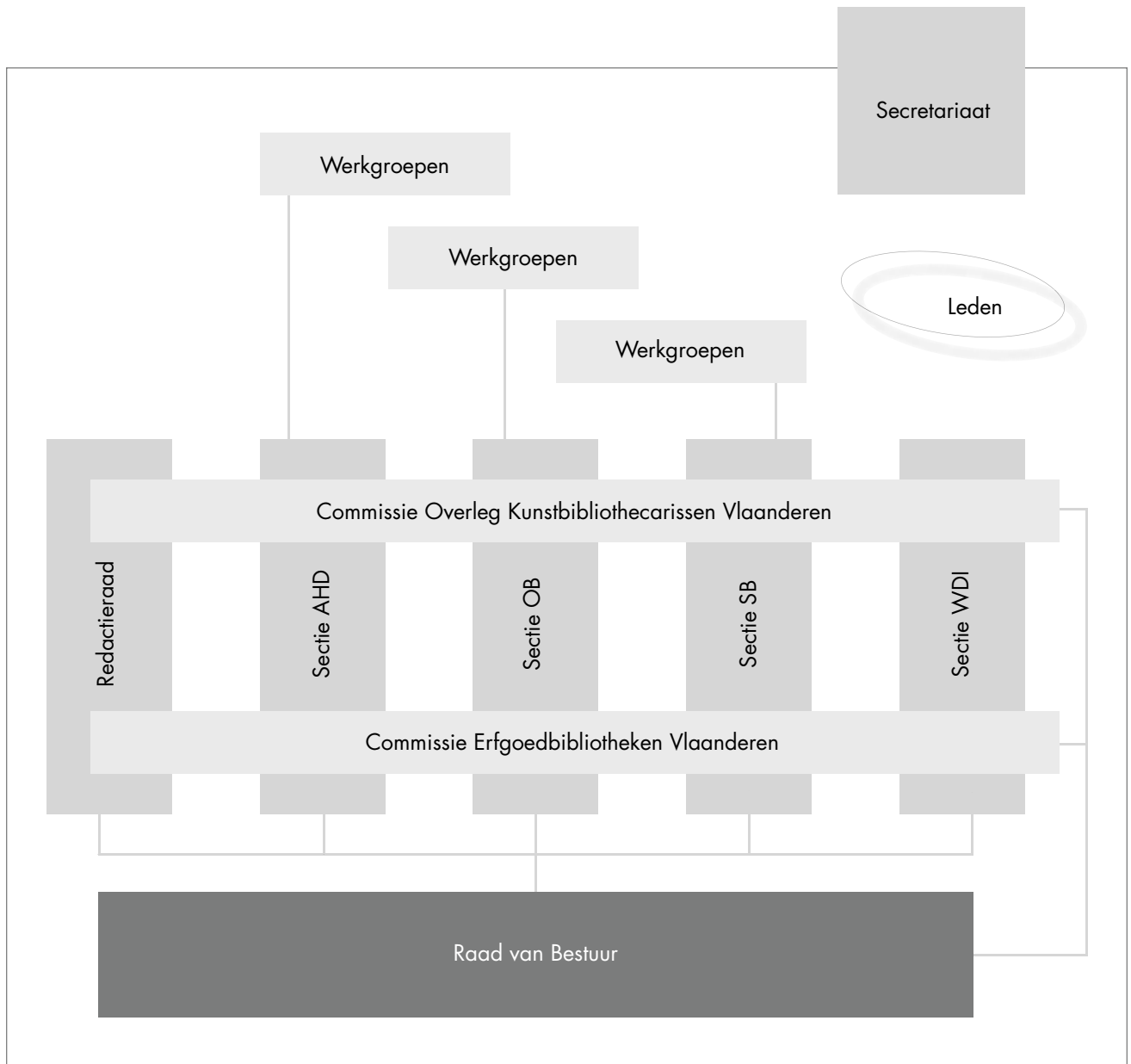
Biografie aan te houden – steunpunt wordt voor archieven, bewaarbibliotheken, musea, erfgoedcellen, heemkundige kringen en organisaties uit de sector volkscultuur en dat daarmee gesprekspartner wordt van zowel professionele als vrijwilligersorganisaties. De vereniging zal dus meer rond tafel moeten zitten met andere belangenbehartigers in de culturele sector. Organisaties zoals de Vlaamse Museumvereniging (VMV) of de Vlaamse Vereniging voor Cultuur- en Gemeenschapscentra (VVC) worden, voor zover ze dat nog niet waren, natuurlijke gesprekspartners waarmee we de banden best aanhalen.

De komst van allerlei nieuwe organisaties tussen sector en beleid heeft in het nabije verleden een grote invloed gehad op de ontwikkeling van de VVBAD. Vooral in de sector van de openbare bibliotheken is dit duidelijk merkbaar. Naast een landelijk steunpunt zijn daar intussen ook provinciale steunpunten voor streekgericht bibliotheekbeleid (SBB's) actief. Hun plannen en activiteiten lopen vaak parallel met die van de sectie Openbare Bibliotheken of die van de VVBAD als geheel. In deze sector neemt de VVBAD nog zelden initiatieven waarbij niet minstens één regionaal of landelijk steunpunt betrokken is. Dat is op zich niet slecht. Op *Informatie 2007* is nog gebleken dat deze inbreng voor sterke inhoudelijke bijdragen kan zorgen.

De rol van de VVBAD in een veranderend landschap

Wat is dan de positie van de VVBAD in dit snel evoluerende landschap? Het beleidsplan 2007-2011 legt de doelstellingen van de vereniging duidelijk vast. Deskundigheidsbevordering en belangenbehartiging zijn haar kerntaken. Vooral de deskundigheidsbevordering staat onder druk. De steunpunten voeren onderzoeken uit; ze organiseren bijscholingen en opleidingen; ze publiceren tijdschriften en boeken. Net wat de VVBAD doet. De VVBAD heeft gelukkig wel enkele sterke 'merken' in huis. *Bibliotheek- & archiefgids* heeft binnen het Vlaams-Nederlandse archief- en bibliotheekwezen een eigen profiel en een sterke reputatie. Het is het enige Vlaamse wetenschappelijke tijdschrift voor de sector.

Ook evenementen als *Focus op ...* en – vooral – *Informatie* hebben een grote uitstraling naar de hele sector. Getuige daarvan de talrijke reacties op de call for papers voor *Informatie 2007* en de blijvende belangstelling van bedrijven uit binnen- en buitenland voor de daaraan verbonden beurs. De reeks *Archiefkunde* is een ander sterk merk waarvoor andere organisaties belangstelling tonen en graag als mede-uitgever optreden.

De rol van de VVOB als belangenbehartiger staat niet ter discussie. Op dit domein heeft de vereniging in haar sector geen 'concurrentie'. Zij is een kritische waakhond voor het beleid, maar tegelijk ook een gewaardeerde gesprekspartner voor de overheid. Zowel bij de totstandkoming van het nieuwe Erfgoeddecreet, dat hopelijk dit jaar gerealiseerd wordt, als bij de evaluatie en bijsturing van het decreet *Lokaal Cultuurbeleid* speelde de vereniging een actieve

rol. In beide gevallen nam ze al initiatief vóór ze door de overheid uitgenodigd werd. Zo kwam er na aanhoudende geruchten over een herziening van het *Archiefdecreet* en het *Erfgoeddecreet* een rondetafel met vertegenwoordigers van het agentschap *Kunsten en Erfgoed* en van het kabinet *Cultuur*. En het was de sectie *Openbare Bibliotheken* die het initiatief nam voor een bevraging over de gevolgen van het decreet *Lokaal Cultuurbeleid* voor haar achterban. De resultaten van de enquête leverden belangrijk cijfermateriaal bij de evaluatie van dit decreet.

Meestal echter speelt dit 'lobbywerk' zich af achter de schermen. De leden zijn er zich allicht nauwelijks van bewust. Het blijft dan ook belangrijk om dit deel van de werking voldoende onder de aandacht te brengen. De sectie *Openbare Bibliotheken* heeft hiertoe met *Bibscoop* een krachtig

instrument in handen, één dat misschien ook in andere geledingen van de vereniging navolging verdient. Allicht zal het communicatieplan aangeven hoe we dit optimaal kunnen aanpakken.

Naast sterke merken en een unieke doelstelling is er nog een belangrijk organisatorisch kenmerk dat de VVBAD onderscheidt van de andere spelers in het Vlaamse bibliotheek- en archieflandschap. De vereniging heeft geen netwerk, ze is een netwerk. In alle geledingen samen zijn ongeveer tweehonderd mensen actief. Talloze anderen zijn officieel geen lid van een bestuur, maar zijn wel gemakkelijk aanspreekbaar, bijvoorbeeld als oud-bestuursleden. Zonder dat netwerk zou de vereniging niet meer zijn dan een opleidingsverstrekker, een uitgever of een lobbygroep waarvan de legitimiteit gemakkelijk in vraag kan worden gesteld. Een beroepsvereniging is ze dan niet meer.

Dit netwerkaspect lijkt misschien evident, maar is het niet. Het personeel van de vereniging ondervindt vaak genoeg, vooral bij afdelingen die wat verder van het centrum staan, dat ze aangesproken worden als 'de VVBAD'. De werkgroep vraagt dan bijvoorbeeld, met een blik op het personeelslid, of 'de VVBAD' deze of gene taak niet op zich kan nemen. Dat de leden de vereniging zijn, mag sterker in de verf gezet worden. Het moet voor nieuwe intreders in het beroep evident zijn om lid te worden van de VVBAD. Niet alleen om een tijdschrift te ontvangen, maar minstens evenzeer om deel uit te maken van dit netwerk.

Besluit

Wat betekent dit alles nu voor de vereniging in de nabije toekomst?

De VVBAD moet haar rol als belangenbehartiger ernstig blijven nemen. Dit vormt immers haar reden van bestaan, meer dan enig andere taak die ze opneemt. Over deze rol moet zij voldoende communiceren en dat niet alleen naar de leden. Alert en proactief blijven is de boodschap.

De vereniging moet blijven investeren in de uitbouw van het eigen netwerk. Nieuwe bestuursleden werven is in de meeste geledingen van de VVBAD een blijvend aandachtspunt. Vanuit het secretariaat moeten ook voldoende impulsen gegeven worden voor ledenwerving en dit liefst op een systematische manier. De vereniging heeft immers de ambitie het volledige beroepsveld te verenigen, zodat ze met gezag namens de hele sector kan spreken. Naast het onderhouden van goede contacten met andere organisaties binnen de sector, wordt het ook steeds belangrijker om de banden met andere organisaties, vooral dan de belangenbehartigers, uit het culturele veld aan te halen. We zullen immers steeds vaker met deze partners rond de tafel zitten, al dan niet samen met de overheid.

Tot slot verdient op korte termijn de uitwerking van het communicatieplan alle aandacht. Het secretariaat besteedt heel wat tijd aan communiceren, vooral met het uitgeven van drie tijdschriften en het onderhouden van een uitgebreide website. De vereniging moet ervoor zorgen dat haar boodschap impact heeft, zowel met een memorandum voor de verkiezingen als met berichten over 'goede voorbeelden' uit de sector, zowel met nieuws voor de leden als in gesprekken met de overheid. Dat alles het liefst in een herkenbare huisstijl die de vereniging een eigen gezicht geeft binnen het complexe landschap.

SAMENVATTING

Bruno Vermeeren, de nieuwe coördinator van de VVBAD, formuleert een antwoord op de vraag wat de toekomst brengt voor de VVBAD. Hij staat stil bij de impact van het vertrek van Marc Storms op het secretariaat. Hij geeft zijn visie op de werking van de VVBAD als beroepsvereniging en situeert de vereniging binnen de recente evolutie van de sector.

ABSTRACT

Bruno Vermeeren, the new co-ordinator of VVBAD, looks for an answer to the question what the future will bring for the Flemish library and archive association. He considers the impact on the VVBAD-office of Marc Storms leaving the association. He formulates his vision on the VVBAD as a professional association and places it in the context of the present evolution of the sector.